Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

3 päivänä lokakuuta 2013 *

Ympäristö — Direktiivi 75/442/ETY — Lietelanta, joka on tuotettu sikojen kasvatuslaitoksessa ja varastoitu sinne odottamaan luovuttamista maanviljelijöille, jotka käyttävät sitä lannoitteena maillaan — Jätteeksi tai sivutuotteeksi luokittelu — Ehdot — Todistustaakka — Direktiivi 91/676/ETY — Direktiivin täytäntöönpanon laiminlyönti — Tuottajan henkilökohtainen vastuu siitä, että kyseiset viljelijät noudattavat jätehuoltoa ja lannoitteiden hallintaa koskevaa unionin oikeutta

Asiassa C-113/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Supreme Court (Irlanti) on esittänyt 23.2.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.3.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Donal Brady

vastaan

Environmental Protection Agency,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan ja A. Prechal (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.2.2013 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Donal Brady, edustajinaan A. Collins, SC, ja solicitor D. Gearty,

— Environmental Protection Agency, edustajinaan solicitor A. Doyle, N. Butler, SC, ja S. Murray, BL,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja S. Menez,

— Euroopan komissio, asiamiehinään K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus ja A. Alcover San Pedro,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.5.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jätteistä 15.7.1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY (EYVL L 194, s. 39), sellaisena kuin se on muutettuna 24.5.1996 annetulla komission päätöksellä 96/350/EY (EYVL L 135, s. 32; jäljempänä direktiivi 75/442), tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Donal Brady ja Environmental Protection Agency (jäljempänä EPA) ja joka koskee tämän hallintoviranomaisen Bradylle myöntämän sikalan laajentamisluvan tiettyjä ehtoja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 75/442

3 Direktiivi 75/442 on kumottu ja korvattu jätteistä 5.4.2006 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/12/EY (EUVL L 114, s. 9), joka on puolestaan kumottu ja korvattu jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19.11.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2008/98/EY (EUVL L 312, s. 3). Kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan luvan myöntämispäivämäärä, pääasiaa säännellään kuitenkin edelleen direktiivillä 75/442.

4 Direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’jätteellä’ mitä tahansa liitteessä I esitetyissä luokissa mainittua ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään.”

5 Direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan toisessa alakohdassa annettiin Euroopan yhteisöjen komissiolle tehtäväksi laatia ”luettelo jätteistä, jotka kuuluvat liitteessä I lueteltuihin luokkiin”. Komissio on esittänyt 20.12.1993 tekemässään päätöksessä 94/3/EY tällaisen luettelon (jäljempänä Euroopan jäteluettelo), johon sisältyvät muun muassa ”maatalouden – – alkutuotannosta – – syntyv[ien] jätte[iden]” joukossa ”eläinulosteet, virtsa ja lanta (mukaan lukien pilaantunut olki), erikseen kootut ja toimipaikan ulkopuolella käsitellyt poistovirrat”.

6 Direktiivin 75/442 1 artiklan b ja c alakohdan sisältämien seuraavien määritelmien mukaan direktiivissä tarkoitettiin

”b) ’tuottajalla’ jokaista, jonka toiminta tuottaa jätettä – –

c) ’haltijalla’ jätteen tuottajaa, luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka hallussa jäte on”.

7 Kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tätä direktiiviä ei sovelleta:

– –

b) seuraaviin jätteisiin, milloin ne kuuluvat muun lainsäädännön alaan:

– –

iii) eläinten raatoihin ja seuraaviin maatalouden jätteisiin: ulosteet ja muut luonnonmukaiset, vaarattomat maanviljelyksessä käytetyt aineet.”

8 Direktiivin 75/442 4 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteet hyödynnetään tai niistä huolehditaan vaarantamatta ihmisten terveyttä ja käyttämättä menettelyjä tai menetelmiä, joista voi aiheutua vahinkoa ympäristölle ja erityisesti, että:

— ei vaaranneta vesiä, ilmaa, maaperää ja kasveja sekä eläimiä;

— ei tuoteta melu- tai hajuhaittoja;

— ei vahingoiteta haitallisesti maaseutua tai erityisalueita.

Jäsenvaltioiden on myös toteutettava tarvittavat toimenpiteet jätteiden hylkäämisen, upottamisen tai valvomattoman huolehtimisen estämiseksi.”

9 Tämän direktiivin 8 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen jätteen haltija:

— antaa jätteet yksityisen tai julkisen jätteenkeräilijän tai sellaisen yrityksen käsiteltäväksi, joka suorittaa liitteessä II A tai II B tarkoitettuja toimia,

— hyödyntää tai käsittelee jätteet itse noudattaen tämän direktiivin säännöksiä.”

10 Direktiivin 75/442 10 artiklassa täsmennettiin, että kaikilla kyseisen direktiivin liitteessä II B lueteltuja jätteen hyödyntämistoimia suorittavilla laitoksilla ja yrityksillä on oltava toimivaltaiselta viranomaiselta saatu toimilupa.

11 Liitteessä II B näin lueteltujen toimien joukossa oli R 10 kohdassa ”maaperän käsitteleminen siten, että siitä on hyötyä maataloudelle tai että sillä on ekologisesti hyödyllinen vaikutus”.

12 Direktiivin 75/442 11 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”1. Toimilupaa koskevasta – – 10 artiklassa tarkoitetusta vaatimuksesta voidaan vapauttaa – –

– –

b) laitokset tai yritykset, jotka suorittavat jätteiden hyödyntämistä.

Tätä vapauttamista voidaan soveltaa ainoastaan:

— jos toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet kutakin toimintaa koskevat yleiset säännöt, joissa määritellään jätelajit ja -määrät sekä edellytykset, joilla kyseinen toiminta voidaan vapauttaa luvanhakuvelvollisuudesta,

ja

— jos jätelajit tai -määrät ja – – hyödyntämismenetelmät ovat sellaisia, että ne täyttävät 4 artiklassa mainitut edellytykset.

2. Toimivaltaisten viranomaisten on rekisteröitävä 1 kohdassa tarkoitetut laitokset tai yritykset.”

Direktiivi 91/676/ETY

13 Vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 12.12.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/676/ETY (EYVL L 375, s. 1) johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”ihmisten terveyden ja elävien luonnonvarojen ja vesiekosysteemien suojelemiseksi ja veden muun oikeutetun käytön turvaamiseksi on – – tarpeen vähentää maataloudesta peräisin olevien nitraattien suoraan tai välillisesti aiheuttamaa vesien pilaantumista ja estää tällaisen pilaantumisen laajeneminen; tätä varten on tarpeen toteuttaa typpiyhdisteiden varastointia ja levitystä sekä eräitä maanviljelymenetelmiä koskevia toimenpiteitä”.

14 Direktiivin 91/676 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on määriteltävä pilaantuneet vedet ja sellaiset vedet, jotka voivat pilaantua, jos 5 artiklassa säädettyjä toimenpiteitä ei toteuteta, liitteessä I vahvistettujen perusteiden mukaan.

2. Jäsenvaltioiden on – – määriteltävä pilaantumisalttiiksi vyöhykkeiksi kaikki alueensa tunnetut maa-alueet, joilta vesi valuu 1 kohdan mukaisesti määriteltyihin vesiin ja jotka aiheuttavat pilaantumista. – –”

15 Kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jotta yleinen suojelutaso kaikkien vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi voidaan varmistaa, jäsenvaltioiden on laadittava hyvän maatalouskäytännön ohjeet, joita maanviljelijät noudattavat vapaaehtoisesti ja joissa olisi oltava ainakin kyseisen direktiivin liitteen II A kohdassa tarkoitetut määräykset. Kyseisessä A kohdassa mainitut määräykset koskevat muun muassa kausia, joina lannoitteiden levitys maahan ei ole aiheellista, lannoitteiden käyttöä maan luonteen ja tilan mukaan tai sen mukaan, miten lähellä virtaavia vesiä maa on, karjanlantasäiliöiden tilavuutta ja rakennetta sekä maahan levittämistä koskevia menettelyjä.

16 Direktiivin 91/676 5 artiklan 1 ja 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on laadittava määriteltyjä pilaantumisalttiita vyöhykkeitä varten toimintaohjelmia, joiden on sisällettävä liitteessä III tarkoitetut toimenpiteet sekä ne toimenpiteet, joista on määrätty hyvän maatalouskäytännön ohjeissa, lukuun ottamatta niitä, jotka on korvattu tässä liitteessä tarkoitetuilla toimenpiteillä. Kyseisessä liitteessä III tarkoitetuissa toimenpiteissä on liitteen mukaan oltava sääntöjä, jotka koskevat muun muassa kausia, joina tietynlaisten lannoitteiden levitys maahan on kielletty, karjanlantasäiliöiden tilavuutta, lannoitteiden maahan levittämisen rajoittamista, jotta varmistettaisiin typen määrän tasapaino maaperässä, sekä karjanlannan enimmäismääriä, jotka voidaan levittää, niiden typpipitoisuuden mukaan.

Irlannin oikeus

17 Vuoden 1996 jätehuoltolain (Waste Management Act 1996, jäljempänä vuoden 1996 laki) tarkoituksena oli saattaa direktiivi 75/442 osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tämän lain 4 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa ’jätteellä’ tarkoitetaan mitä hyvänsä ainetta tai esinettä, joka kuuluu ensimmäisessä liitteessä mainittuihin jätteiden ryhmiin tai joka sisältyy asianomaisella hetkellä Euroopan jäteluetteloon ja jonka sen haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään, ja kaiken, joka on hävitetty tai jonka kanssa on muutoin menetelty ikään kuin se olisi jätettä, oletetaan olevan jätettä, jollei toisin todisteta.”

18 Vuoden 1996 lain 51 §:n 2 momentin a kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ellei b kohdassa muuta säädetä, jätelupaa – – ei edellytetä, kun hyödynnetään:

– –

(iii) eläinperäisiä tai siipikarjasta peräisin olevia ulosteita kuivikelannan tai lietelannan muodossa – –”

19 Ympäristönsuojeluviraston perustamisesta annetun vuoden 1992 lain (Environmental Protection Agency Act, jäljempänä vuoden 1992 laki) 52 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) [EPA:n] tehtäviin kuuluu – –:

a) lupien myöntäminen, säännösten antaminen ja toiminnan valvonta ympäristön suojelemiseksi

– –

(2) Tehtäviään suorittaessaan [EPA]:

– –

b) ottaa huomioon tarpeen saavuttaa ympäristönsuojelun korkea taso ja edistää kestävää ja ympäristöystävällistä kehitystä, menetelmiä ja toimintaa

– –”

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka vuoden 1992 lailla otettiin käyttöön lupajärjestelmä, joka muistuttaa tietyiltä osin ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 24.9.1996 annetussa neuvoston direktiivissä 96/61/EY (EYVL L 257, s. 26) tarkoitettua lupajärjestelmää, kyseinen direktiivi saatettiin osaksi Irlannin kansallista oikeutta vasta vuonna 2003, joten pääasiassa kyseessä olevaa lupaa ei ole myönnetty tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säännösten nojalla.

21 Kyseinen tuomioistuin korostaa lisäksi, että direktiiviä 91/676 ei ollut vielä saatettu osaksi Irlannin oikeutta luvan myöntämishetkellä ja ettei eläinten lannan käyttöä lannoitteena maatalousmailla säädelty missään muussa sisäisessä säädöksessä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 Brady omistaa tilan, jossa on tehosikala, jossa on noin 2 000 emakkoa.

23 Brady jätti 9.3.1998 sikatilansa laajentamisluvasta hakemuksen, jossa hän ilmoitti rakentaneensa mailleen säiliöitä, joiden tilavuus vastasi tilan vuotuista lietelantatuotantoa, ja tehneensä eri maanviljelijöiden kanssa sopimuksia, joiden mukaan viimeksi mainitut sitoutuivat ostamaan lietelantaa käyttääkseen sitä lannoitteena maillaan.

24 EPA:n hänelle 22.10.1999 tekemällään päätöksellä myöntämässä luvassa määrätään muun muassa, että Bradyn on valvottava, että maanviljelijät, joille hän toimittaa lietelantaa, käyttävät sitä noudattaen tiukasti tässä luvassa määriteltyjä ehtoja.

25 Brady esittää kyseisestä päätöksestä High Courtissa nostamansa kanteen tueksi, että yhtäältä pääasiassa kyseessä oleva lietelanta ei ole direktiivissä 75/442 ja vuoden 1996 laissa tarkoitettua ”jätettä” vaan hänen tilansa sivutuote, jota hän hyödyntää kaupallisesti lannoitteena, joten EPA:lla ei ollut vuoden 1992 lain perusteella toimivaltaa määrätä tämän lannan hävittämisestä tai hyödyntämisestä riidanalaisessa luvassa tehdyllä tavalla.

26 Bradyn mukaan toisaalta EPA:lla ei ole oikeutta määrätä hänelle rikosoikeudellisen seuraamuksen uhalla velvollisuutta, joka on mahdotonta täyttää, valvoa tapaa, jolla muut maanviljelijät käyttävät hänen heille myymäänsä lietelantaa, varsinkin, kun Euroopan unioni on antanut erityissäädöksen eli direktiivin 91/676, jota sovelletaan karjanlannan levittämiseen maahan lannoitteena.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tässä yhteydessä, että Brady on vedonnut kanteensa tueksi siihen, että riidanalaisen luvan sisältämien jätehuoltoon liittyvien ehtojen seurauksena hänen on muun muassa

”– –

c) varmistettava, ettei lannoitteen ostaja levitä sitä maa-alueille, jotka eivät ole ostajan hallinnassa, omistuksessa tai määräysvallassa

d) varmistettava, ettei sen lannoitteita käytetä maa-alueilla, jotka saavat jätteitä levitettäviksi maatilan ulkopuolisesta lähteestä, joka ei sisälly ravinteiden hallintasuunnitelmaan, paitsi EPA:n suostumuksella

e) sovittava etukäteen ravinteiden hallintasuunnitelmasta niiden maiden osalta, jotka eivät kuulu hänelle ja joita hyödyntävät henkilöt, jotka eivät ole hänen määräysvallassaan

f) valvottava lannoitetta mailleen käytettäväksi ostavien henkilöiden lannoitteen käyttöä ja ohjattava tapaa, jolla sitä on käytettävä

g) valvottava pintavesiä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueita, jotka eivät ole hänen määräysvallassaan)

h) valvottava lähteitä, jotka sijaitsevat alueilla, joille lannoitetta levitetään (eli alueilla, jotka eivät ole hänen määräysvallassaan)

i) ylläpidettävä jatkuvasti rekisteriä lannoitteen käytöstä EPA:n valvontaa varten ja – – kuukausittaisten raporttien toimittamiseksi EPA:lle. Rekisterin on sisällettävä tietoja lannoitteen levittämisestä, mukaan lukien levittämisen suorittavan henkilön nimi, sääolosuhteet ja maaperän tila levittämishetkenä sekä säätiedotus seuraavaksi 24 tunniksi, yksittäisten lohkojen ravinteiden tarve ja näille lohkoille levitetyn lannoitteen määrä”.

28 Kun High Court oli hylännyt Bradyn kanteen, tämä haki muutosta Supreme Courtista. Hän vetoaa valituksensa tueksi kahteen perusteeseen, joista ensimmäinen koskee High Courtin tekemää oikeudellista virhettä, kun se luokitteli hänen tilallaan tuotetun lietelannan jätteeksi, ja toinen sitä, että

vaikka kyseinen lietelanta olisi luokiteltava jätteeksi, EPA:lla ei ole oikeutta asettaa hänelle myöntämälleen luvalle ehtoja, joiden mukaan hänen on valvottava kolmansien levittämistoimintaa näiden mailla ja otettava vastuu siitä.

29 Supreme Court katsoo, että vaikka tuomiot, jotka annettiin 8.9.2005 asiassa C-416/02, komissio vastaan Espanja (Kok., s. I-7487) ja asiassa C-121/03, komissio vastaan Espanja (Kok., s. I-7569), sekä tuomiot, jotka annettiin 18.12.2007 asiassa C-194/05, komissio vastaan Italia (Kok., s. I-11661), asiassa C-195/05, komissio vastaan Italia (Kok., s. I-11699) ja asiassa C-263/05, komissio vastaan Italia (Kok., s. I-11745), sisältävät erilaisia tältä kannalta hyödyllisiä viitteitä, vastaus kysymykseen, onko pääasiassa kyseessä oleva lietelanta luokiteltava jätteeksi, on edelleen epävarma.

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa muun muassa edellä mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että lietelanta pysyy jätteenä, jos se on varastoitava pysyvästi, mistä voi aiheutua vaara sellaisesta pilaantumisesta, jota unionin oikeudella halutaan estää, ja pohtii muun muassa, millä perusteilla voidaan tarkistaa, onko sen käsiteltävässä asiassa kyse tällaisesta tilanteesta.

31 Se toteaa tässä yhteydessä yhtäältä, että koska lannoitteiden myyminen on kausiluonteista, pääasian kantajan toiminnasta syntyvän lietelannan suuri määrä johtaa väistämättä sen pitkäkestoiseen varastointiin, joka ei kuitenkaan normaalisti saisi kestää yli levittämiskausien välistä 12 kuukauden jaksoa. Toisaalta kyseinen tuomioistuin korostaa sitä, ettei sillä ole tiedossaan seikkoja, jotka osoittaisivat, onko jo pelkkä tämäntyyppinen pitkäkestoinen varastointi tätä varten hyväksytyissä säiliöissä saastuttavaa tai voiko se olla saastuttavaa.

32 Jos pääasiassa kyseessä oleva lietelanta olisi katsottava jätteeksi, on siis lisäksi kysyttävä, sallitaanko unionin oikeudessa se, että EPA asettaa toimiluvalle ehtoja, joiden seurauksena on tosiasiassa, että Bradyllä on edelleen velvollisuuksia, jotka liittyvät siihen, että muut maanviljelijät mahdollisesti käyttävät hänen lietelantaansa myöhemmin, vai pitääkö vastuun tällaisesta käytöstä olla kyseisillä maanviljelijöillä.

33 Supreme Court on näin ollen päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”Kun unionin oikeus ei sisällä lopullista tulkintaa ’jätteen’ määritelmästä, voiko jäsenvaltio kansallisen oikeuden nojalla asettaa sian lietelannan tuottajalle velvollisuuden osoittaa, ettei se ole jätettä, vai onko jäte määriteltävä senkaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan:

1) Jos jäte on määriteltävä senkaltaisten objektiivisten kriteerien nojalla, joihin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä viitataan, miten suurta varmuutta edellytetään sian lietelannan, jota luvanhaltija kerää ja varastoi tai voi varastoida yli 12 kuukautta ennen kuin se siirretään käyttäjille, uudelleenkäytöstä?

2) Jos sian lietelanta on jätettä tai jos sen katsotaan olevan jätettä asianmukaisten kriteerien mukaan, onko jäsenvaltion laillista velvoittaa sen tuottaja – joka ei käytä sitä omilla maillaan, vaan toimittaa sen kolmansille maanomistajille käytettäväksi lannoitteena heidän maillaan – henkilökohtaisesti vastaamaan siitä, että kyseiset käyttäjät noudattavat jätteen ja/tai lannoitteiden valvontaa koskevaa unionin lainsäädäntöä, varmistaakseen sen, ettei siitä, että kolmannet osapuolet käyttävät kyseistä sian lietelantaa levittämällä sitä maillensa, aiheudu vaaraa merkittävästä ympäristön pilaantumisesta?

3) Onko mainittu sian lietelanta suljettu pois ’jätteen’ määritelmästä direktiivin [75/442] 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdalla sen vuoksi, että se ”kuulu[u] muun lainsäädännön alaan”, ja erityisesti neuvoston direktiivin [91/676] alaan, tilanteessa, jossa silloin, kun lupa on myönnetty, Irlanti ei ollut pannut täytäntöön neuvoston direktiiviä [91/676], missään muussa

kansallisessa lainsäädännössä ei säädetty sian lietelannan käytöstä maiden lannoittamiseen ja [muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveyssäännöistä 3.10.2002 annettua Euroopan parlamentin ja] neuvoston asetusta (EY) N:o 1774/2002 [(EYVL L 273, s. 1)] ei ollut vielä annettu?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

34 Alustavalla kysymyksellään ja ensimmäisellä kysymyksellään, joita on asianmukaista tarkastella yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä yhtäältä, millä edellytyksin lietelanta, joka on tuotettu tilalla, jossa on tehosikala, ja varastoitu odottamaan luovutusta maanviljelijöille, jotta nämä käyttäisivät sitä lannoitteena maillaan, voidaan luokitella sivutuotteeksi ja lakkaa tämän seurauksena olemasta katsottavissa direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi” sekä erityisesti, miten suurta varmuutta edellytetään lietelannan tällaisesta uudelleenkäytöstä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisaalta selvittää, missä määrin todistustaakka näiden edellytysten täyttymisestä voi olla lietelannan tuottajalla.

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa

35 Kun tarkastellaan edellytyksiä, joiden perusteella sian lietelanta, jonka sen tuottaja on varastoinut odottamaan luovutusta maanviljelijöille, jotta nämä käyttäisivät sitä lannoitteena maillaan, on luokiteltava sivutuotteeksi eikä direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi”, on muistutettava, että kyseisen direktiivin 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa määritellään jätteellä tarkoitettavan ”mitä tahansa liitteessä I esitetyissä luokissa mainittua ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää [tai] aikoo hävittää – –”.

36 Sekä mainittu liite I että direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan toisen alakohdan nojalla annettuun Euroopan jäteluetteloon sisältyvä jäteluettelo ovat luonteeltaan vain viitteellisiä (ks. mm. asia C-188/08, komissio v. Irlanti, tuomio 29.10.2009, Kok., s. I-172*, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Lisäksi se seikka, että Euroopan jäteluettelossa mainitaan ”eläinulosteet, virtsa ja lanta (mukaan lukien pilaantunut olki), erikseen kootut ja toimipaikan ulkopuolella käsitellyt poistovirrat”, ei ole ratkaiseva jätteen käsitteen arvioimiseksi. Tässä poistovirtoja koskevassa yleisessä maininnassa ei nimittäin oteta huomioon niitä olosuhteita, joissa näitä poistovirtoja käytetään ja jotka ovat ratkaisevia tällaisen arvion tekemiseksi (ks. vastaavasti em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 66 kohta).

38 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi” luokittelu seuraa ennen kaikkea haltijan toiminnasta ja kyseisen direktiivin 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa mainitun ilmauksen ”hävittää” merkityksestä (ks. mm. em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 32 kohta ja asia C-188/07, Commune de Mesquer, tuomio 24.6.2008, Kok., s. I-4501, 53 kohta).

39 Mainittua ilmausta ”hävittää” on tulkittava ottaen huomioon direktiivin 75/442 keskeinen tavoite, joka kyseisen direktiivin johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan on ”ihmisten terveyden ja ympäristön suojeleminen jätteiden keräilyn, kuljetuksen, käsittelyn, varastoinnin ja kaatopaikalle sijoittamisen aiheuttamilta haitallisilta vaikutuksilta”, mutta myös EY 174 artiklan 2 kohta. Tässä määräyksessä määrätään, että ”yhteisön ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon yhteisön eri alueiden tilanteiden erilaisuus huomioon ottaen. Yhteisön ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan ennalta ehkäiseviin toimiin olisi

ryhdyttävä – –”. Tästä seuraa, että ilmausta ”hävittää” ja siten tässä direktiivissä tarkoitettua jätteen käsitettä ei voida tulkita suppeasti (ks. mm. em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia Commune de Mesquer, tuomion 38 ja 39 kohta).

40 Oikeuskäytännössä on erityisesti katsottu, että yksi seikoista, jotka voivat olla indisioita direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdassa tarkoitetusta aineen tai esineen hävittämisestä, hävittämisaikomuksesta tai hävittämisvelvollisuudesta, on se, että käytetty aine on tuotantoprosessin tai kulutuksen yhteydessä syntyvä jäämä eli tuote, jota ei sellaisenaan ole pyritty tuottamaan (ks. mm. em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia Commune de Mesquer, tuomion 41 kohta).

41 Tällainen indisio voi samaten olla se, että tarkasteltava aine on tuotantoprosessissa syntyvä jäämä, jonka mahdollisen käytön on tapahduttava erityistä varovaisuutta noudattaen sen vuoksi, että sen koostumus on vaaraksi ympäristölle (ks. yhdistetyt asiat C-418/97 ja C-419/97, ARCO Chemie Nederland ym., tuomio 15.6.2000, Kok., s. I-4475, 87 kohta sekä asia C-9/00, Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, tuomio 18.4.2002, Kok., s. I-3533, 43 kohta).

42 Oikeuskäytännöstä käy myös ilmi, että aineen käsittelytapa tai käyttötapa ei ole ratkaiseva arvioitaessa, onko se jätettä vai ei, ja että jätteen käsitteen ulkopuolelle eivät jää aineet ja esineet, joita voidaan hyödyntää taloudellisesti uudelleen. Direktiivillä 75/442 käyttöön otetulla valvonta- ja hallintajärjestelmällä pyritään nimittäin kattamaan kaikki esineet ja aineet, jotka niiden omistaja hävittää, vaikka niillä olisi kaupallista arvoa ja niitä kerättäisiin kaupallisiin tarkoituksiin kierrätystä, talteenottoa ja uudelleenkäyttöä varten (em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 36 ja 37 kohta sekä em. asia Commune de Mesquer, tuomion 40 kohta).

43 Kun tarkastellaan näin mieliin palautettuja opetuksia oikeuskäytännöstä, on katsottava, että tilan, jossa on tehosikala, tuottamassa lannassa, joka ei ole tuote, jonka tuottamiseen tehosikalan omistaja pääasiallisesti pyrkii ja jonka mahdollisen hyödyntämisen lannoitteena levittämällä sitä on, kuten erityisesti direktiivin 91/676 johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta ja kyseisellä direktiivillä luodusta järjestelmästä ilmenee, tapahduttava erityistä varovaisuutta noudattaen sen vuoksi, että sen koostumus on vaaraksi ympäristölle, on lähtökohtaisesti kyse jätteestä (em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 35 kohta ja em. asia Commune de Mesquer, tuomion 41 kohta).

44 Oikeuskäytännöstä käy kuitenkin ilmi myös, että tietyissä tilanteissa esine, materiaali tai raaka-aine, joka saadaan sellaisen tuotanto- tai louhimisprosessin tuloksena, jolla ei lähtökohtaisesti pyritä sen tuottamiseen, ei kuitenkaan välttämättä ole jäännöstuote vaan sivutuote, jota haltija ei halua direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla ”hävittää” vaan jonka se aikoo käyttää tai hyödyntää kaupallisesti – mukaan lukien tarvittaessa muun kuin sen tuottaneen taloudellisen toimijan tarpeita varten – sille kannattavalla tavalla myöhemmässä prosessissa, sillä edellytyksellä, että tämä uudelleenkäyttö ilman edeltäviä muuntamistoimia ja tuotantoprosessin jatkeena ei ole ainoastaan mahdollista vaan varmaa (ks. em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 58 kohta; em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 38 kohta ja em. asia Commune de Mesquer, tuomion 42 kohta).

45 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta karjanlannasta oikeuskäytännössä on jo katsottu, että se voidaan olla luokittelematta jätteeksi, jos sitä käytetään maaperän lannoitteena laillisen levityksen yhteydessä selvästi yksilöidyillä alueilla ja jos sen varastointi rajoittuu näiden lannoittamistoimenpiteiden mukaisiin tarpeisiin (em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 60 kohta).

46 Oikeuskäytännössä on lisäksi täsmennetty tästä, että tätä analyysia ei pidä rajoittaa karjanlantaan, jota käytetään lannoitteena sen maatilan alueella, josta se on peräisin. Aine voidaan nimittäin jättää luokittelematta direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi”, jos sitä käytetään varmuudella muiden talouden toimijoiden kuin sen tuottajan tarpeisiin (em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 61 kohta).

47 Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on tutkia, onko kyse todella sivutuotteesta, kun otetaan huomioon oikeuskäytännöstä ilmenevät seikat ja niiden olosuhteiden kokonaisuus, jotka luonnehtivat tilannetta, jossa kyseisten tuomioistuinten on annettava ratkaisunsa, ja varmistaa tässä yhteydessä, että luokittelu sivutuotteeksi on mahdollista vain tilanteissa, jotka täyttävät tämän tuomion 44 kohdassa mainitut edellytykset.

48 Levittämistä odottamaan varastoidun lietelannan uudelleenkäytön riittävän varmuuden tutkimisesta on muistutettava alustavasti, että – kuten tämän tuomion 45 ja 46 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee – pelkästään se, että tällainen uudelleenkäyttö varmistuu tosiasiallisesti täysimääräisesti vasta sitten, kun asianomaiset kolmannet ostajat ovat todella suorittaneet suunnitellut levittämistoimet, ei ole esteenä sivutuotteeksi luokittelulle.

49 Sillä, mitä esineelle tai aineelle tulevaisuudessa tapahtuu, ei nimittäin ole sellaisenaan ratkaisevaa merkitystä sen kannalta, onko se mahdollisesti jätettä, koska esine tai aine määritellään jätteeksi direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan mukaisesti sen mukaan, onko kyseessä esine tai aine, jonka sen haltija hävittää, aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään (em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 49 ja 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Tästä on lisäksi täsmennettävä, että jos ennakkoratkaisun esittänyt tuomioistuin tekee päätelmän, että Bradyn suunnittelema lietelannan uudelleenkäyttö on käsiteltävässä tapauksessa riittävän varmaa, jotta sitä voidaan sinä aikana, kun Brady varastoi sitä, ja siihen asti, kun se tosiasiallisesti toimitetaan kyseisille kolmansille, pitää sivutuotteena, jota asianomainen ei aio direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla ”hävittää” vaan jonka se aikoo käyttää tai hyödyntää kaupallisesti, tällainen olosuhde ei vaikuta lainkaan siihen, että kyseinen lanta voi tilanteen mukaan muuttua jätteeksi kyseisen toimituksen jälkeen erityisesti, jos ilmenee, että kyseiset kolmannet ovat loppujen lopuksipäästäneet sen valvomattomalla tavalla ympäristöön olosuhteissa, joissa sitä voidaan pitää jätteenä (ks. vastaavasti em. asia C-416/02, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 96 kohta).

51 Tämänkaltaisessa tilanteessa on otettava huomioon, että oikeuskäytännön mukaan sen, jolla on tuote tosiasiassa hallussaan välittömästi ennen kuin siitä tulee jätettä, on katsottava ”tuottaneen” jätteen direktiivin 75/442 1 artiklan b alakohdassa tarkoitetussa merkityksessä, ja tätä henkilöä on näin ollen pidettävä tämän direktiivin 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettuna jätteen ”haltijana” (ks. mm. em. asia Commune de Mesquer, tuomion 74 kohta).

52 Jotta voitaisiin tutkia, onko se, että muut maanviljelijät käyttävät lietelannan uudelleen levittämällä sen pääasian kantajan suunnittelemalla tavalla, riittävän varmaa, jotta voitaisiin oikeuttaa sen varastointi pidempään kuin on tarpeen sen keräilyyn hävittämistä varten, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on sitä vastoin varmistettava tämän tuomion 45 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti erityisesti, että nämä kyseisten maanviljelijöiden alueet, joilla tämän uudelleenkäytön on määrä tapahtua, on alusta alkaen yksilöity selvästi. Tällainen yksilöinti on nimittäin omiaan osoittamaan, että toimitettavat lietelantamäärät on lähtökohtaisesti tosiaankin tarkoitettu käytettäviksi asianomaisten maanviljelijöiden alueiden lannoittamiseen.

53 Jos lietelannan tuottaja haluaa varastoida sitä pidempään kuin on tarpeen sen keräilyyn hävittämistä varten, hänellä on näin ollen oltava tiukat sitoumukset toimijoilta, että ne ottavat vastaan kyseisen lietelannan toimituksen käyttääkseen lietelantaa asianmukaisesti yksilöityjen alueiden lannoittamiseen.

54 Tämän tuomion 45 kohdassa mainitusta ehdosta, jonka mukaan karjanlannan varastoinnin on rajoituttava levittämistoimenpiteiden mukaisiin tarpeisiin, on muistutettava, että tämä selittyy erityisesti sillä, että aineen varastointitoimenpiteistä uudelleenkäyttöä varten saattaa aina varastoinnin keston mukaan aiheutua haltijalle kustannuksia ja sillä voi olla ympäristöhaittoja, joita direktiivillä 75/442 nimenomaisesti pyritään rajoittamaan (ks. vastaavasti em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 40 kohta).

55 Tässä yhteydessä kansallisten tuomioistuinten on erityisesti tehtävänä varmistaa, että lietelannan tuottajan käytössä olevat varastointitilat on suunniteltu siten, että estetään tämän aineen valuminen ja imeytyminen maahan ja että niiden tilavuus on tarpeeksi suuri tuotetun lietelannan varastointiin odotettaessa sen tosiasiallista toimittamista asianomaisille maanviljelijöille.

56 Tärkeää on myös se, että lietelannan tosiasiallinen varastointi ehdottomasti rajoittuu suunniteltujen levittämistoimenpiteiden tarpeisiin, mikä edellyttää yhtäältä sitä, että varastoitua määrää rajoitetaan niin, että se on kokonaisuudessaan tosiaankin tarkoitettu käytettäväksi uudelleen näin (ks. vastaavasti em. asia Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, tuomion 40 kohta), ja toisaalta sitä, että varastoinnin kesto rajoitetaan vastaamaan levittämistoimenpiteiden kausiluonteisuudesta aiheutuvia tarpeita eli ettei se ylitä sitä, mikä on tarpeen, jotta tuottaja voisi täyttää olemassa olevat sopimusvelvoitteensa toimittaa lantaa levitettäväksi meneillään olevan ja tulevan levittämiskauden aikana.

57 Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on lisäksi myös varmistaa, ottaen huomioon merkitykselliset olosuhteet kokonaisuudessaan, että se, että asianomaiset kolmannet käyttävät lietelannan uudelleen tuottajan suunnittelemalla tavalla, on omiaan tuottamaan viimeksi mainitulle hyötyä, joka on suurempi kuin hyöty, joka seuraa pelkästä kyseisen tuotteen hävittämismahdollisuudesta, ja tällainen seikka sitä paitsi vahvistaa, kun se näytetään toteen, tosiasiallisen uudelleenkäytön todennäköisyyttä (ks. vastaavasti em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 52 kohta sekä em. asia Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, tuomion 37 kohta).

58 Kuten tämän tuomion 44 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, pääasiassa kyseessä olevaa lietelantaa voidaan nimittäin pitää taloudelliselta kannalta tuotteen arvoisena vain sillä ehdolla, että voidaan katsoa, että kyseinen lanta on todella tarkoitus tosiasiallisesti käyttää tai hyödyntää kaupallisesti sen haltijalle kannattavalla tavalla.

59 Yksi niistä merkityksellisistä olosuhteista, jotka kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon tutkiessaan mainittujen edellytysten täyttymistä, on se, että kyseiset aineet ovat todellisen liiketoimen kohteena ja vastaavat ostajien vaatimuksia (ks. vastaavasti em. asia Commune de Mesquer, tuomion 47 kohta). Niinpä tätä varten voi olla tärkeää tutkia ehtoja, muun muassa taloudellisia ehtoja, joilla lietelannan tuottajan ja lietelannan hankkijoiden väliset liiketoimet tehdään. Sama koskee muun muassa asianomaisten aineiden varastointiin liittyviä rasitteita, joita kyseisten aineiden uudelleenkäytöstä aiheutuu haltijalle, sillä nämä rasitteet eivät saa osoittautua haltijan kannalta liian suuriksi (ks. vastaavasti em. asia Commune de Mesquer, tuomion 59 kohta).

60 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäistä alakohtaa on tulkittava siten, että lietelanta, joka on tuotettu tilalla, jossa on tehosikala, ja varastoitu odottamaan toimitusta maanviljelijöille, jotta nämä käyttäisivät sitä lannoitteena maillaan, ei ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ”jäte” vaan sivutuote, kun kyseinen tuottaja aikoo hyödyntää tätä lietelantaa kaupallisesti itselleen kannattavalla tavalla myöhemmässä prosessissa, sillä edellytyksellä, että tämä uudelleenkäyttö ilman edeltäviä muuntamistoimia ja tuotantoprosessin jatkeena ei ole ainoastaan mahdollista vaan varmaa. Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on tutkia, täyttyvätkö nämä eri kriteerit, ja sen on tällöin otettava huomioon kaikki merkitykselliset olosuhteet, jotka luonnehtivat niiden käsiteltävinä olevia tilanteita.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa

61 Kun tarkastellaan sen henkilön määrittämistä, jolla on todistustaakka niiden kriteerien täyttymisestä, jotka merkitsevät tämän tuomion 44 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti sitä, että aine on luokiteltava sivutuotteeksi eikä direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi”, on todettava, että kyseisessä direktiivissä ei ole tähän kysymykseen liittyviä nimenomaisia säännöksiä. Kansallisen

tuomioistuimen on näin ollen sovellettava tältä osin oman oikeusjärjestyksensä säännöksiä edellyttäen, että näin tehtäessä ei vaaranneta unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 75/442 tehokkuutta ja varmistetaan tästä oikeudesta johtuvien velvoitteiden täyttäminen (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat ARCO Chemie Nederland ym., tuomion 70 kohta ja em. asia C-194/05, komissio v. Italia, tuomio 18.12.2007, 44, 52 ja 53 kohta).

62 Tästä seuraa erityisesti, etteivät tällaiset kansalliset todistustaakkaa koskevat säännöt saa tehdä suhteettoman vaikeaksi sen todistamista, että aineet on kyseisestä oikeuskäytännöstä seuraavien kriteerien nojalla katsottava sivutuotteiksi.

63 Tällä varauksella on muistutettava, että oikeuskäytännössä on jo aiemmin katsottu, että kaivostoiminnassa sivukiviä ja malmin rikastuksessa syntyvää rikastushiekkaa, joita niiden haltija käyttää laillisesti kyseisen kaivoksen käytävien välttämättömään täyttämiseen, ei pidetä direktiivissä 75/442 tarkoitettuna ”jätteenä”, kun kyseinen haltija esittää riittävät takeet tämän aineen yksilöimisestä ja tosiasiallisesta käytöstä, ja että on lisäksi korostettu, että tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa myös karjanlantaan (ks. em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, tuomio 8.9.2005, 59 ja 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Kuten julkisasiamies on esittänyt ratkaisuehdotuksensa 67 kohdassa, on lisäksi selvää, että kun tarkastellaan aikomuksen näyttämistä toteen, yleensä vain tuotteen haltija pystyy osoittamaan, että hänen aikomuksenaan ei ole hävittää näitä tuotteita vaan mahdollistaa niiden uudelleen käyttäminen olosuhteissa, jotka ovat omiaan niiden luokittelemiseksi oikeuskäytännössä tarkoitetuksi sivutuotteeksi.

65 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen kysymyksen toiseen osaan on vastattava, että unionin oikeus ei ole esteenä sille, että todistustaakka niiden kriteerien täyttymisestä, joiden perusteella pääasian kaltaisissa olosuhteissa tuotetun, varastoidun ja luovutetun lietelannan kaltainen aine voidaan katsoa sivutuotteeksi, on tämän lietelannan tuottajalla edellyttäen, että tällä ei vaaranneta unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 75/442 tehokkuutta ja että varmistetaan, että täytetään unionin oikeudesta johtuvat velvoitteet, erityisesti se velvoite, jonka mukaan tämän direktiivin säännöksiä ei pidä soveltaa aineisiin, jotka on oikeuskäytännön mukaan kyseisten kriteerien nojalla katsottava sivutuotteiksi, joita kyseinen direktiivi ei koske.

Kolmas kysymys

66 Kolmannella kysymyksellään, joka on käsiteltävä toiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltiossa sijaitsevalla sikatilalla tuotettu karjanlanta ”kuulu[u] muun lainsäädännön alaan” tässä säännöksessä tarkoitetulla tavalla ja on siten direktiivin 75/442 soveltamisalan ulkopuolella direktiivin 91/676 olemassaolon vuoksi, kun lisäksi tarkennetaan, ettei viimeksi mainittua direktiiviä ole vielä saatettu osaksi kyseisen jäsenvaltion kansallista oikeutta.

67 Tässä yhteydessä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jotta kyseessä olevia yhteisön tai kansallisia säännöksiä voitaisiin pitää direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdassa tarkoitettuna ”muuna lainsäädäntönä”, niiden on sisällettävä tarkkoja säännöksiä kyseisten jätteiden huollon järjestämisestä ja johdettava ympäristönsuojelun tasoon, joka vastaa vähintään kyseisestä direktiivistä seuraavaa tasoa (ks. mm. em. asia C-121/03, komissio v. Espanja, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-252/05, Thames Water Utilities, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3883, 34 kohta).

68 Oikeuskäytännössä on lisäksi täsmennetty, että vaikka unionin lainsäätäjä hyväksyi näin ollen säännön, jonka mukaan erityisten yhteisön säännösten ja toissijaisesti erityisen kansallisen lainsäädännön puuttuessa sovelletaan direktiiviä 75/442, se teki näin välttääkseen sen, että tietyissä tilanteissa näiden jätteiden käsittely ei kuulu enää minkään lainsäädännön soveltamisalaan (ks. asia C-114/01, AvestaPolarit Chrome, tuomio 11.9.2003, Kok., s. I-8725, 50 kohta).

69 Ilman että olisi tarpeen tämän asian yhteydessä lausua siitä, onko direktiivin 91/676 kaltainen direktiivi, jos oletetaan se saatetun osaksi kansallista oikeutta, katsottava direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi ”muuksi lainsäädännöksi”, on riittävää todeta, että jos jäsenvaltio ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä ensiksi mainitun direktiivin täytäntöönpanon varmistamiseksi, sillä ei missään tapauksessa voida katsoa saavutetun sellaista ympäristönsuojelun tasoa, joka vastaa vähintään direktiivillä 75/442 aikaansaatavaa tasoa, koska tämä täytäntöönpanon laiminlyönti johtaa päinvastoin siihen, että jos pääasiassa kyseessä olevaan karjanlannan huoltoon ei sovelleta direktiiviä 75/442, siihen ei sovelleta mitään muuta lainsäädäntöä.

70 Tästä seuraa, että kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 75/442 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohtaa on tulkittava siten, että kun direktiiviä 91/676 ei ole saatettu osaksi jäsenvaltion oikeutta, ei voida katsoa, että kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevalla sikatilalla tuotettu karjanlanta ”kuulu[u] muun lainsäädännön alaan” kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla viimeksi mainitun direktiivin olemassaolon vuoksi.

Toinen kysymys

71 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko unionin oikeus esteenä sille, että jos sikatilalla tuotettu ja säilytetty lietelanta olisi luokiteltava direktiivissä 75/442 tarkoitetuksi ”jätteeksi”, jäsenvaltio velvoittaa tällaisen tuottajan, joka hävittää tämän lannan luovuttamalla sen muille maanviljelijöille käytettäväksi lannoitteena heidän maillaan, henkilökohtaisesti vastaamaan siitä, että kyseiset viljelijät noudattavat jätehuoltoa ja lannoitteiden hallintaa koskevaa unionin lainsäädäntöä.

72 Alustavasti on todettava, kuten itse kysymyksen sanamuodosta ja ennakkoratkaisupyynnössä esitetyistä perusteista ilmenee, että tämä kysymys esitetään ainoastaan, jos pääasiassa kyseessä oleva karjanlanta olisi katsottava direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuksi ”jätteeksi”.

73 Tästä on heti todettava, että kun otetaan huomioon erityisesti vastaus kolmanteen kysymykseen, jos näin olisi tehtävä, direktiivin 75/442 säännöksiä on sovellettava pääasian kaltaiseen tilanteeseen.

74 Direktiivin 75/442 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ”jokainen jätteen haltija” joko hyödyntää tai käsittelee jätteet itse noudattaen direktiivin säännöksiä tai antaa jätteet yksityisen tai julkisen jätteenkeräilijän tai sellaisen yrityksen käsiteltäväksi, joka suorittaa direktiivin liitteessä II A tai II B tarkoitettuja toimia. Tällaiset jokaiselle jätteen haltijalle kuuluvat velvollisuudet ovat välitön seuraus kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetystä jätteiden hylkäämistä, upottamista tai valvomatonta huolehtimista koskevasta kiellosta (ks. mm. asia C-1/03, Van de Walle ym., tuomio 7.9.2004, Kok., s. I-7613, 56 kohta).

75 Nyt esillä olevassa asiassa on selvää, että pääasian kantaja, joka ei lainkaan aio hyödyntää tai käsitellä tuottamiaan jätteitä itse, on jätteiden ”haltijana” ja direktiivin 75/442 8 artiklan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan velvollinen antamaan jätteet yksityisen tai julkisen jätteenkeräilijän tai sellaisen yrityksen käsiteltäväksi, joka suorittaa direktiivin liitteessä II A tai II B tarkoitettuja toimia.

76 Tästä on todettava ensinnäkin, että ennakkoratkaisupyynnöstä saatujen tietojen mukaan ei voida katsoa, että maanviljelijät, joille Brady aikoo toimittaa lietelantansa, voitaisiin katsoa päteviksi suorittamaan kyseisessä 8 artiklassa tarkoitettuja hyödyntämistoimia.

77 Mikään ei nimittäin viittaa siihen, että näillä maanviljelijöillä olisi direktiivin 75/442 10 artiklan mukainen toimilupa suorittaa tällaisia hyödyntämistoimia. Unionin tuomioistuimelle toimitettujen tietojen perusteella ei myöskään voida katsoa, että nämä samat maanviljelijät olisi vapautettu tällaisesta toimilupaa koskevasta vaatimuksesta kyseisen direktiivin 11 artiklan säännöksissä säädetyillä edellytyksillä.

78 Jos vahvistuu, ettei maanviljelijöillä, joille Brady aikoo luovuttaa jätteet, joiden haltija hän on, ole direktiivin 75/442 10 artiklassa edellytettyä toimilupaa tai ettei niitä ole direktiivin 11 artiklan 1 ja 2 kohdan säännösten mukaisesti vapautettu toimilupaa koskevasta vaatimuksesta, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarvittaessa tutkittava, tästä seuraa, että tämän direktiivin 8 artikla on esteenä näille suunnitelluille luovutuksille ja siten sille, että luovutuksiin voisi saada toimiluvan EPA:n kaltaiselta viranomaiselta, vaikka kyseiseen toimilupaan lisäksi liitettäisiin mitä tahansa ehtoja.

79 On lisättävä toiseksi, että jos todetaan, että asianomaisilla maanviljelijöillä on direktiivin 75/442 10 artiklassa edellytetty toimilupa tai ne olisi direktiivin 11 artiklan 1 ja 2 kohdan säännösten mukaisesti vapautettu asianmukaisesti toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ja rekisteröity, Bradylle ei saa asettaa ehtoja, jotka koskevat hänen kyseisten jätteiden toimituksiaan maanviljelijöille ja joiden mukaan hän vastaa siitä, että nämä noudattavat jätehuoltoa ja lannoitteiden hallintaa koskevaa unionin lainsäädäntöä.

80 Tästä on nimittäin aivan aluksi muistutettava, että kun jätteiden toimittaminen direktiivin 75/442 8 artiklan mukaisesti on tehty, yrityksestä, jolla on direktiivin 75/442 10 artiklan mukainen toimilupa tai joka on vapautettu tällaista toimilupaa koskevasta vaatimuksesta direktiivin 11 artiklan mukaisesti, tulee kyseisten jätteiden ”haltija”. Direktiivin 75/442 8 artiklan sanamuodosta itsestään ilmenee, että ”jätteiden haltijan” on tarvittaessa hyödynnettävä ne noudattaen kyseisen direktiivin säännöksiä.

81 Direktiivin 75/442 8 ja 10 artiklasta yhdessä tarkasteltuina ja näiden säännösten systematiikasta ilmenee, että kun jätteiden haltija toimittaa ne yritykselle, jolla on jälkimmäisen säännöksen mukainen toimilupa hyödyntää jätteitä, vain tällä jälkimmäisellä yrityksellä eikä aiemmalla haltijalla on vastuu suorittaa hyödyntämistoimet noudattaen tältä osin kaikkia ehtoja, joita sovelletaan näihin toimiin soveltuvan lainsäädännön ja kyseisen toimiluvan nojalla.

82 Lopuksi on todettava, että direktiivin 75/442 8 ja 11 artiklasta yhdessä tarkasteltuina ja näiden säännösten systematiikasta on samoin pääteltävissä, että kun jätteiden haltija toimittaa ne yritykselle, joka on kyseisen 11 artiklan mukaisesti vapautettu näiden jätteiden hyödyntämistoimilupaa koskevasta vaatimuksesta, vain tällä jälkimmäisellä yrityksellä eikä aiemmalla haltijalla on vastuu suorittaa hyödyntämistoimet noudattaen tältä osin niitä yleisiä sääntöjä ja vaatimuksia, joihin samassa 11 artiklassa viitataan, sekä kaikkia muita näitä toimia koskevia unionin oikeuden säännöksiä.

83 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että jos sikatilalla tuotettu ja säilytetty lietelanta on luokiteltava direktiivin 75/442 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuksi ”jätteeksi”,

— tämän direktiivin 8 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kyseinen haltija saa luvan, olivat sen ehdot mitkä tahansa, hävittää tämän jätteen luovuttamalla sen maanviljelijälle, joka käyttää sitä lannoitteena maillaan, jos osoittautuu, että kyseisellä maanviljelijällä ei ole kyseisen direktiivin 10 artiklassa tarkoitettua toimilupaa eikä häntä ole vapautettu tällaista toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ja rekisteröity tämän direktiivin 11 artiklan säännösten mukaisesti, ja

— kyseisen direktiivin 8, 10 ja 11 artiklaa yhdessä luettuina on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tämän jätteen luovuttamiselle kyseiseltä haltijalta maanviljelijälle, joka käyttää sitä lannoitteena maillaan ja jolla on kyseisessä 10 artiklassa tarkoitettu toimilupa tai joka on vapautettu tällaista toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ja rekisteröity kyseisen 11 artiklan mukaisesti, asetetaan ehto, että tämän haltijan on otettava vastuu siitä, että tämä toinen maanviljelijä noudattaa sääntöjä, joita on sovellettava tämän maanviljelijän suorittamiin hyödyntämistoimiin jätehuoltoa ja lannoitteiden hallintaa koskevan unionin lainsäädännön nojalla.

Oikeudenkäyntikulut

84 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Jätteistä 15.7.1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 24.5.1996 annetulla komission päätöksellä 96/350/EY, 1 artiklan a alakohdan ensimmäistä alakohtaa on tulkittava siten, että lietelanta, joka on tuotettu tilalla, jossa on tehosikala, ja varastoitu odottamaan toimitusta maanviljelijöille, jotta nämä käyttäisivät sitä lannoitteena maillaan, ei ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettu ”jäte” vaan sivutuote, kun kyseinen tuottaja aikoo hyödyntää tätä lietelantaa kaupallisesti itselleen kannattavalla tavalla myöhemmässä prosessissa, sillä edellytyksellä, että tämä uudelleenkäyttö ilman edeltäviä muuntamistoimia ja tuotantoprosessin jatkeena ei ole ainoastaan mahdollista vaan varmaa. Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on tutkia, täyttyvätkö nämä eri kriteerit, ja sen on tällöin otettava huomioon kaikki merkitykselliset olosuhteet, jotka luonnehtivat niiden käsiteltävinä olevia tilanteita.

2) Unionin oikeus ei ole esteenä sille, että todistustaakka niiden kriteerien täyttymisestä, joiden perusteella pääasian kaltaisissa olosuhteissa tuotetun, varastoidun ja luovutetun lietelannan kaltainen aine voidaan katsoa sivutuotteeksi, on tämän lietelannan tuottajalla edellyttäen, että tällä ei vaaranneta unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 75/442, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 96/350, tehokkuutta ja että varmistetaan, että täytetään unionin oikeudesta johtuvat velvoitteet, erityisesti se velvoite, jonka mukaan tämän direktiivin säännöksiä ei pidä soveltaa aineisiin, jotka on oikeuskäytännön mukaan kyseisten kriteerien nojalla katsottava sivutuotteiksi, joita kyseinen direktiivi ei koske.

3) Direktiivin 75/442, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 96/350, 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohtaa on tulkittava siten, että kun vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta 12.12.1991 annettua neuvoston direktiiviä 91/676/ETY ei ole saatettu osaksi jäsenvaltion oikeutta, ei voida katsoa, että kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevalla sikatilalla tuotettu karjanlanta ”kuulu[u] muun lainsäädännön alaan” kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla viimeksi mainitun direktiivin olemassaolon vuoksi.

4) Jos sikatilalla tuotettu ja säilytetty lietelanta on luokiteltava direktiivin 75/442, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 96/350, 1 artiklan a alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuksi ”jätteeksi”,

— **tämän direktiivin 8 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kyseinen haltija saa luvan, olivat sen ehdot mitkä tahansa, hävittää tämän jätteen luovuttamalla sen maanviljelijälle, joka käyttää sitä lannoitteena maillaan, jos osoittautuu, että kyseisellä maanviljelijällä ei ole kyseisen direktiivin 10 artiklassa tarkoitettua toimilupaa eikä häntä ole vapautettu tällaista toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ja rekisteröity tämän direktiivin 11 artiklan säännösten mukaisesti, ja**

— **kyseisen direktiivin 8, 10 ja 11 artiklaa yhdessä luettuina on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tämän jätteen luovuttamiselle kyseiseltä haltijalta maanviljelijälle, joka käyttää sitä lannoitteena maillaan ja jolla on kyseisessä 10 artiklassa tarkoitettu toimilupa tai joka on vapautettu tällaista toimilupaa koskevasta vaatimuksesta ja rekisteröity kyseisen 11 artiklan mukaisesti, asetetaan ehto, että tämän haltijan on otettava vastuu siitä, että tämä toinen maanviljelijä noudattaa sääntöjä, joita on sovellettava tämän maanviljelijän suorittamiin hyödyntämistoimiin jätehuoltoa ja lannoitteiden hallintaa koskevan unionin lainsäädännön nojalla.**

Allekirjoitukset